

ACHTERGROND

In 2024 werd ecologisch hovenier Jos van den Akker uitgeroepen tot duurzaamste hovenier van Nederland. Met zijn kennis en ervaring wordt hij regelmatig betrokken bij diverse projecten in Friesland en omgeving. In het najaar start hij een bijzonder project in samenwerking met Natuurhuisje en Streektuinen.

Auteur: Marijke Wempe

De kracht van streekeigen planten

Met streekeigen planten kun je de biodiversiteit echt gaan versterken

Werken met de natuur

Een ecologisch hovenier gaat anders te werk dan een 'traditionele' hovenier. 'Een hovenier gaat direct aan de slag. Hij schoffelt, snoeit en spit en zet de natuur naar zijn hand. Een ecologisch hovenier zit en kijkt. Hij kijkt naar de bodem, het landschap, de beplanting, het hemelwater, naar verschillende mogelijkheden om de leefomgeving te verbeteren. Het gaat bovenal om het ondersteunen van biodiversiteit, in welke vorm dan ook, of het nu groot of klein is.'

Jos van den Akker woont en werkt in Oosterwolde, in het zuidoosten van Friesland. In zijn ruime kantoor staan meerdere bureaus waar hij plaats kan nemen. Zijn laptop staat opengeklapt en eromheen liggen boeken, papieren en pennen. Een groot raam biedt uitzicht op zijn natuurlijke tuin. 'De verleiding is heel groot om steeds naar buiten te kijken, want er vliegt hier van alles. Ik heb altijd een

verrekijker en camera in de buurt.' Als Van den Akker praat over natuur en over kennisdeling over die natuur, dan gloeien zijn ogen op en worden zijn gebaren groter.

'Ik heb de opleiding tot hovenier gedaan in Frederiksoord en ben als "traditionele" hovenier begonnen met het aanleggen van tuinen. Een jaar of vijftien geleden zag ik het finaal misgaan: vogels, insecten en amfibieën namen in rap tempo af. Ik zag het als mijn verantwoordelijkheid om anders te gaan werken en mijn kennis over te dragen aan mijn klanten en collega's. Hoveniers zijn dé vakmannen en -vrouwen. En als wij het niet doen, dan doet niemand het.' Hij ging zich verdiepen in de bodem, het landschap, inheemse beplanting, wilgentenen, heggen, noem maar op. Hij volgde cursussen, las artikelen en boeken en dat gaf hem zoveel meerwaarde, dat het hem de motivatie gaf om echt anders te gaan werken. 'Het is een vlieg-

wiel geworden. Ik ben natuurgebieden gaan monitoren – dat doe ik overigens nog steeds – om te kijken wat er in zo'n gebied gebeurt.' Door veel te lezen, te kijken, te proberen, bracht hij zijn kennis in de praktijk, en dat ging met vallen en opstaan. 'Het siert andere hoveniers als zij dat ook doen. Daarom ben ik ook blij met de Wilde Weelde; in dat collectief willen hoveniers met elkaar de wereld vergroenen, zonder gif, zonder kunstmest, zonder onnatuurlijke ingrepen. Door met elkaar ervaringen uit te wisselen wordt het alleen maar beter.'

Een andere manier van werken betekent ook dat Van den Akker vaak met zijn klanten aan het sparren is. 'Veel klanten hebben geen idee hoe ze ecologisch tuinieren aan moeten pakken. Ze weten niet dat ze met andere beplanting aan de slag moeten om de biodiversiteit te ondersteunen, dat ze zo min mogelijk moeten doen of dat er zoveel meer mogelijk is in mate-

riaalgebruik, zoals wilgentenen, boomstammen of stapelmuren. Het ontbreekt ze simpelweg aan kennis. Ik heb ook al vaak nee moeten zeggen. Een grindtuin aanleggen of een tuin betegelen doe ik niet en ik geef dan ook aan waarom niet. Ik werk naar behoefte van de natuur, niet naar de behoefte van de klant.'

'Hoveniers zijn dé vakmannen en -vrouwen'

De kracht van streekeigen

In het najaar van 2025 start Van den Akker samen met Natuurhuisje en Streektuinen een speciaal project voor de aanleg van streekeigen bloemenweides bij 'natuurhuisjes', vakantiewoningen die verspreid door Nederland liggen in natuurrijke gebieden. Dit project start als pilot in de tuinen van zo'n honderd natuurhuisjes in de streek Drents Plateau en Friese Wouden. 'Voor een streektuin is het belangrijk om je te verdiepen in het landschap. Wat is het voor grondgebied? Hoe is het ontstaan? Welke planten komen er voor? Welke insecten komen er voor? Met al die gegevens ga je aan de slag. Omdat het honderd tuinen zijn, is dat een heel mooie uitdaging.'

Door streekeigen planten toe te passen, maakt Natuurhuisje een duurzame keuze. 'Deze planten zijn aangepast aan de lokale bodemeigenschappen en zullen het daardoor echt beter doen. In aanleg en beheer is het niet wezenlijk anders, maar het helpt wel om een beetje verstand te hebben van streekeigen planten. Hoe gaan ze zich gedragen? Hoe gaan ze zich uitzaaïen? Het is zaak om mee te bewegen met de natuur, terwijl mensen geneigd zijn om tegen de natuur in te werken. Neem bijvoorbeeld het weghalen van blad. Dat is in veel gevallen helemaal niet nodig. Esdoornblad of blad van een hazelaar bevat veel calcium en is voor planten heel aantrekkelijk. Ook onder een beukenhaag kun je prima blad laten liggen; daar help je het bodemleven mee en daar krijg je weer een gezonde haag voor terug.'

Met streekeigen planten kun je de biodiversiteit echt gaan versterken. Daar komen lokale beestjes op af, zoals solitaire bijen, dag- of nachtvliners, zweefvlinders, kevers. Je hoeft het wiel niet

helemaal zelf uit te vinden. Streektuinen heeft samen met kwekerij Cruydt-Hoeck zadenmengsels ontwikkeld voor 25 ecologische districten in Nederland. 'Op die manier worden hoveniers geholpen om de juiste zaden op de juiste plek toe te passen. Ecologisch werkende hoveniers en tuiniers kunnen ook een balans nastreven tussen inheemse soorten en cultivars. Er is een aantal cultivars die heel erg leuk zijn en die ook nog waarde hebben voor onze insecten.'

Ook in de winter, als inheemse planten zijn uitgebloeid, is er nog veel leven en schoonheid in de tuin te ontdekken. 'Teunisbloemen, kaardenbollen en distels kun je gewoon laten staan; de zaden zijn gunstig voor vogels en als je goed kijkt, zie je dat allerlei beestjes er een onderkomen hebben gevonden. Op koude dagen ligt er rijp of sneeuw op de uitgebloeide bloemknoppen of hangt er een spinnenweb met dauwdruppels aan. Als je in de winter door een veld loopt waar berenklaauw heeft gebloeid, dan heb je geen conifeer meer nodig!'

In de praktijk

Op deze manier heeft Van den Akker ook naar zijn eigen tuin gekeken. Een jaar of tien, vijftien was zijn tuin een simpel grasveld. 'Door afgedankte materialen te stapelen, zoals bakstenen, tegels, dakpannen en betonblokken en daar begroeiing aan toe te voegen, zijn deze plekken heerlijke toevluchtsoorten geworden voor miljoenpotten, pissebedden, kevers en spinnen.' Daarna heeft hij de bovenkant van het gras, de rijkere voedsellaag, als onderkant van de beplantingsvlakken genomen. De bodemlaag uit de vijver is daarbovenop gekomen. Op die manier is alles hergebruikt.

'De vorm van de vijver heb ik met een kleine machine uitgegraven en heb daar twintig ton leem in aangebracht. Je ziet nu dat het water nog wat troebel is, maar dat zal langzaamaan minder worden. Het hemelwater komt hier ook in, dus met hevige regenval staat het water wat hoger en in de zomer kan het zo zijn dat de ondiepere delen droog komen te staan. Op warme dagen zie ik hier kikkers, libellen, padden en salamanders.'

Door de verschillende gradiënten in de tuin is er veel verschil in flora en fauna. In de schaduw groeien varens, campanula's en grote muur en in de zon groeien kaardenbollen, anjers en wilde marjolein. Met inheemse struiken, zoals vuilboom, meidoorn, Gelderse roos en hondsroos, boomstammen en takkenrillen is er voldoende beschutting voor vogels en insecten. 'Het hele jaar door valt er zoveel meer te beleven en heb ik zoveel plezier van deze tuin. Zo zie je maar, het kan wel!'

'Op warme dagen zie ik hier kikkers, libellen, padden en salamanders'

Oenothera glazioviana